

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. birželio 3 d.*

Byloje C-308/06

dėl *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Jungtinė Karalystė) 2006 m. liepos 4 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2006 m. liepos 14 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

The Queen, paprašius:

International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko),

International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo),

Greek Shipping Co-operation Committee,

Lloyd's Register,

* Proceso kalba: anglų.

International Salvage Union,

prieš

Secretary of State for Transport,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, L. Bay Larsen, teisėjai K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, J. Malenovský (pranešėjas), A. Ó Caoimh, P. Lindh ir J.-C. Bonichot,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorės L. Hewlett, vyriausioji administratorė, ir C. Strömholm,
administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. rugsėjo 25 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko), International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek Shipping*

Co-operation Committee, Lloyd's Register ir *International Salvage Union*,
atstovaujama QC C. Greenwood ir baristerio H. Mercer,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos C. Gibbs, padedamos baristerių C. Lewis ir S. Wordsworth,

- Danijos vyriausybės, atstovaujamos J. Bering Liisberg ir B. Weis Fogh,

- Estijos vyriausybės, atstovaujamos L. Uibo,

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos A. Samoni Rantou ir S. Chala bei G. Karipsiadis,

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. Sampol Pucurull,

- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir L. Butel bei C. Jurgensen,

- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* P. Gentili,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo (OL L 255, p. 11 ir klaidų ištaisymai OL L 33, 2006, p. 87 bei OL L 105, 2006, p. 65) 4 ir 5 straipsnių galiojimu.

- ² Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp *International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko)*, *International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo)*, *Greek Shipping Co-operation Committee*, *Lloyd's Register* bei *International Salvage Union* ir Transporto ministerijos (*Secretary of State for Transport*) dėl Direktyvos 2005/35 įgyvendinimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija, pasirašyta 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje (toliau – Montego Bėjaus konvencija), įsigaliojo 1994 m. lapkričio 16 dieną. Europos bendrijos vardu ji buvo patvirtinta 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB (OL L 179, p. 1).

- 4 Montego Bėjaus konvencijos 2 straipsnyje teritorinės jūros teisinis statusas apibrėžiamas taip:

„1. Pakrantės valstybės suverenitetas, be jos sausumos teritorijos ir vidaus vandenų, o salyno valstybės atveju – be jos salyno vandenų, apima ir gretimą jos pakrantėms jūros juostą, kuri vadinama teritorine jūra.

<...>

3. Suverenitetas teritorinėje jūroje įgyvendinamas pagal (Montego Bėjaus) konvenciją ir kitas tarptautinės teisės normas.“

5 Remiantis šios konvencijos 17 straipsniu:

„Pagal (Montego Bėjaus) konvencijos nuostatas visų valstybių – tiek pakrantės, tiek ir neturinčių priėjimo prie jūros – laivai naudojami taikaus plaukimo teritorine jūra teise.“

6 Šios konvencijos 34 straipsnyje tarptautinei laivybai naudojamų sąsiaurių vandenų teisinis statusas apibrėžiamas taip:

„1. Plaukimo tarptautinei laivybai naudojamais sąsiauriais režimas, kuris yra nustatytas šioje III dalyje, kitais klausimais nedaro įtakos vandenų, sudarančių tokius sąsiaurius, teisiniam statusui arba sąsiaurio pakrančių valstybių suverenitetui ar jurisdikcijos vykdymui dėl tokių vandenų ir oro erdvės virš jų, jų dugno ir jo gelmių.

2. Sąsiaurio pakrančių valstybių suverenitetas ar jurisdikcija yra vykdomi pagal šią III dalį ir kitas tarptautinės teisės normas.“

7 Montego Bėjaus konvencijos 42 straipsnyje nurodyta:

„1. Atsižvelgdamos į šio skyriaus nuostatas, sąsiaurių pakrančių valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus dėl tranzitinio plaukimo sąsiauriais visais ar bet kuriais šiais klausimais:

<...>

- b) teršimo prevencijos, mažinimo ir kontrolės, įgyvendinant taikytinas tarptautines taisykles, susijusias su naftos, naftos atliekų ir kitų kenksmingų medžiagų išmetimu sąsiauryje;

<...>“

- 8 Šios konvencijos V dalyje numatytas išskirtinės ekonominės zonos ypatingas teisinis režimas.

- 9 Minėtos dalies 56 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„1. Išskirtinėje ekonominėje zonoje pakrantės valstybė turi:

- a) suverenias teises tyrinėti ir eksploatuoti, saugoti ir valdyti gyvuosius išteklius ir negyvosios gamtos turtus, kurie yra vandenyse virš jūros dugno, jūros dugne ir jo gelmėse, bei kitaip tyrinėti ir eksploatuoti išskirtinę ekonominę zoną, pavyzdžiui, gaminti energiją vandens, srovių ir vėjo pagalba;

<...>“

10 Tos pačios konvencijos 58 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Išskirtinėje ekonominėje zonoje visos valstybės, tiek pakrantės, tiek ir neturinčios priėjimo prie jūros, atsižvelgiant į atitinkamas šios konvencijos nuostatas, naudojasi 87 straipsnyje nurodytomis laivybos ir perskridimo, povandeninių kabelių ir vamzdynų klojimo laisvėmis ir kitais tarptautiniu požiūriu teisėtais jūros naudojimo būdais, susijusiais su šiomis laisvėmis, tokiais kaip tie, kurie yra neatskiriami nuo laivų, orlaivių ir povandeninių kabelių bei vamzdynų eksploatavimo, ir neprieštaraujančiais kitoms šios konvencijos nuostatoms.“

11 Pagal Montego Bėjaus konvencijos 79 straipsnio 1 dalį:

„Visos valstybės turi teisę kloti povandeninius kabelius ir vamzdynus kontinentiniame šelfe laikydamosi šio straipsnio nuostatų.“

12 Remiantis šios konvencijos 89 straipsniu:

„Bet kurios valstybės bandymas pajungti bet kurią atviros jūros dalį savo suverenitetui yra negaliojantis.“

13 Šios konvencijos 90 straipsnyje nurodyta:

„Kiekviena valstybė – tiek pakrantės, tiek ir neturinti priėjimo prie jūros – turi teisę, kad atviroje jūroje plaukiojantys laivai su jos vėliava“.

14 Montego Bėjaus konvencijos 116 straipsnyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė turi teisę, kad jos fiziniai ir juridiniai asmenys verstųsi žvejyba atviroje jūroje <...>“.

15 Šios konvencijos XII dalis yra skirta jūros aplinkos apsaugai ir išsaugojimui.

16 Šios konvencijos XII dalies 211 straipsnyje nurodyta:

„1. Valstybės, veikdamos per kompetentingas tarptautines organizacijas ir visuotinių diplomatinių konferencijų metu, nustato tarptautines normas ir standartus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų, taip pat panašia tvarka skatina, kai tai įmanoma, jūrų kelių nustatymo sistemų kūrimą, siekiant sumažinti avarijų, galinčių užteršti jūros aplinką ir pakrantes, grėsmę bei su jomis susijusiems pakrantės valstybių interesams tokio teršimo daromą žalą. Tokios normos ir standartai tokia pačia tvarka prireikus peržiūrimi.

2. Valstybės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų, plaukiojančių su jų vėliava ar registruotų jose. Tokie įstatymai ir kiti teisės aktai turi būti tiek pat veiksmingi, kaip ir visuotinai pripažįstamos tarptautinės normos bei standartai, nustatyti kompetentingų tarptautinių organizacijų arba visuotinių diplomatinių konferencijų metu.

<...>

4. Pakrantės valstybės, įgyvendindamos suverenitetą savo teritorinėje jūroje, gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš užsienio laivų, taip pat ir jų taikaus plaukimo metu. Tokie įstatymai ir kiti teisės aktai negali trukdyti užsienio laivams taikiai plaukti pagal II dalies 3 skyrių.

5. Vykdomo užtikrinimo, numatyto 6 skyriuje, tikslais pakrantės valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus jų išskirtinėse ekonominėse zonose ir skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų, neprieštaraujančius ir įgyvendinančius visuotinai pripažintas tarptautines normas ir standartus, nustatytus kompetentingų tarptautinių organizacijų arba visuotinių diplomatinų konferencijų metu.

<...>“

17 1973 m. lapkričio 2 d. Londone pasirašyta tarptautinė konvencija dėl teršimo iš laivų prevencijos, papildyta 1978 m. vasario 17 d. protokolu (toliau – Marpol konvencija 73/78), įtvirtina kovos su jūros teršimu taisyklės.

18 Taisyklės, susijusios su taršos nafta prevencija, įtvirtintos Marpol konvencijos 73/78 I priede.

19 Pagal šio priedo 9 taisyklę, laikantis šio priedo 10 ir 11 taisyklių nuostatų ir šios 9 taisyklės 2 dalies, iš laivų, kuriems taikomas šis priedas, draudžiama į jūrą išmesti naftą ar naftingus mišinius, išskyrus atvejus, kai įvykdomos tam tikros išsamiai išvardytos sąlygos.

20 Šio priedo 10 taisyklė numato teršimo nafta iš laivų, jiems esant specialiose zonos, prevencijos metodus.

21 Pagal to paties priedo 11 taisyklę „Išimtys“:

„Šio priedo 9 ir 10 taisyklės netaikomos:

- a) naftos ar naftingų mišinių išmetimui į jūrą, kuris būtinas laivo saugumui užtikrinti ar žmogaus gyvybei jūroje išgelbėti; arba

- b) naftos ar naftingų mišinių išmetimui į jūrą dėl laivo ar jo prietaisų gedimo:
  - i) jeigu įvykus gedimui ar nustačius išmetimą buvo imtasi visų įmanomų atsargos priemonių išmetimui išvengti arba sumažinti jį iki minimumo; ir

  - ii) išskyrus atvejus, kai savininkas arba kapitonas veikė ketindamas pakenkti arba nusikalstamai pasitikėdamas ir žinodamas, kad gali būti padaryta žala; arba

- c) naftos turinčių medžiagų išmetimui į jūrą, kuriam pritarė (laivo vėliavos valstybės) administracija, kai tai daroma kovojant su konkrečiomis taršą sukeliančiomis avarijomis, siekiant iki minimumo sumažinti taršos padarytą žalą. Bet

kokiam tokiam išmetimui turi pritarti ta vyriausybė, į kurios jurisdikciją galėtų patekti toks išmetimas.“

- 22 Marpol konvencijos 73/78 II priede numatytos taisyklės, susijusios su teršimo nuodingomis skystomis medžiagomis prevencija.
- 23 Šio priedo 5 taisyklė draudžia išmesti į jūrą šiame priede nurodytas medžiagas, nebent įvykdomos tam tikros išsamiai išvardytos sąlygos. To paties priedo 6 taisyklės a–c punktuose analogiškais terminais pakartojamos Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklės a–c punktuose numatytos išimtys.

Bendrijos teisė

- 24 Pagal Direktyvos 2005/35 3 straipsnio 1 dalį:

„1. Ši direktyva pagal tarptautinę teisę taikoma teršiančių medžiagų išmetimui į:

- a) bet kurios valstybės narės vidaus vandenį, įskaitant uostus, tiek, kiek taikomas Marpol režimas;

- b) bet kurios valstybės narės teritorinę jūrą;

- c) tarptautinei laivybai naudojamus sąsiaurius, laikantis tranzitinio plaukimo režimo, kaip nustatyta 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos III dalies 2 skyriuje tiek, kiek tokie sąsiauriai priklauso valstybės narės jurisdikcijai;

- d) bet kurios valstybės narės išskirtinę ekonominę ar lygiavertę zoną, nustatytą pagal tarptautinę teisę, ir

- e) atvirą jūrą.“

25 Šios direktyvos 4 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad teršiančių medžiagų išmetimas iš laivų į bet kurią iš 3 straipsnio 1 dalyje paminėtų teritorijų būtų laikomas pažeidimu, jei tai padaroma tyčia, dėl nusikalstamo pasitikėjimo ar nusikalstamo nerūpestingumo. Šie pažeidimai pagal šią direktyvą papildantį Pamatinį sprendimą 2005/667/TVR ir susiklosčius jame numatytiems aplinkybėms laikomi nusikalstamomis veikomis.“

26 Pagal Direktyvos 2005/35 5 straipsnį:

„1. Teršiančių medžiagų išmetimas į bet kurią iš 3 straipsnio 1 dalyje paminėtų teritorijų nelaikomas pažeidimu, jei jis tenkina Marpol (konvencijos) 73/78 I priedo 9, 10 taisyklėse, 11 taisyklės a arba c punktuose ar II priedo 5 taisyklės arba 6 taisyklės a arba c punktuose išdėstytas sąlygas.

2. Teršiančių medžiagų išmetimas į 3 straipsnio 1 dalies c, d ir e punktuose paminėtas teritorijas nelaikomas savininko, kapitono ar kapitono atsakomybe veikiančios įgulos padarytu pažeidimu, jei jis tenkina Marpol (konvencijos) 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte arba II priedo 6 taisyklės b punkte išdėstytas sąlygas.“

27 Remiantis Direktyvos 2005/35 8 straipsniu:

„1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad už pažeidimus pagal 4 straipsnį būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, kurios gali apimti baudžiamąsias ar administracines sankcijas.

2. Kiekviena valstybė narė imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad 1 dalyje nurodytos sankcijos būtų taikomos bet kuriam už pažeidimą pagal 4 straipsnį atsakingam asmeniui.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

28 Ieškovai pagrindinėje byloje yra jūrų transporto sektoriaus organizacijų grupė, atstovaujanti didelei šio sektoriaus daliai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui jie pateikė ieškinį dėl teisėtumo kontrolės („judicial review“), susijusį su Direktyvos 2005/35 įgyvendinimu.

29 2006 m. liepos 4 d. Sprendimu *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tarptautinei laivybai naudojamų sąsiaurių, valstybės narės išskirtinės ekonominės zonos ar ją atitinkančios zonos bei atviros jūros atžvilgiu (Direktyvos 2005/35/EB) 5 straipsnio 2 dalis yra negaliojanti tiek, kiek ji numato Marpol (konvencijos) 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte ir II priedo 6 taisyklės b punkte nustatytų išimčių taikymą tik laivų savininkams, kapitonams ir įgulai?

2. Valstybės narės teritorinės jūros atžvilgiu:

a) ar Direktyvos (2005/35) 4 straipsnis yra negaliojantis tiek, kiek jis reikalauja iš valstybių narių laikyti nusikalstamą nerūpestingumą atsakomybės už teršiančių medžiagų išmetimą kriterijumi; ir (arba)

b) ar Direktyvos (2005/35) 5 straipsnio 1 dalis yra negaliojanti tiek, kiek ji nenumato Marpol (konvencijos) 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte ir II priedo 6 taisyklės b punkte nustatytų išimčių taikymo?

3. Ar Direktyvos (2005/35) 4 straipsnis, reikalaujantis iš valstybių narių priimti nacionalinės teisės aktus, numatančius nusikalstamą nerūpestingumą kaip atsakomybės kriterijų ir nustatančius sankcijas už teršiančių medžiagų išmetimą teritorinėje jūroje, pažeidžia (Montego Bėjaus) konvencijos pripažintą taikaus plaukimo teisę ir, jei taip, ar 4 straipsnis šiuo atžvilgiu yra negaliojantis?

4. Ar sąvokos „nusikalstamas nerūpestingumas“ vartojimas Direktyvos (2005/35) 4 straipsnyje pažeidžia teisinio saugumo principą ir, jei taip, ar 4 straipsnis šiuo atžvilgiu yra negaliojantis?“

Dėl priimtinumо

30 Prancūzijos vyriausybei kyla abejonių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumо, nes, jos manymu, ši prašymą pateikęs teismas nenurodė aplinkybių, kuriomis į jį buvo kreiptasi. Skirtingai nei bylose, kuriose buvo priimtas 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, Rink. p. I-11453), šiame prašyme nebuvo nurodyta, jog ieškovai pagrindinėje byloje ketino pareikšti ieškinį siekdami ginčyti Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės įvykdytą Direktyvos 2005/35 perkėlimą į vidaus teisę.

31 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad kai nacionaliniam teismui pateikiamas Europos bendrijos institucijos priimto akto galiojimo klausimas, šis teismas turi nuspręsti, ar sprendimas šiuo klausimu yra būtinas jo sprendimui priimti ir ar būtina dėl šio klausimo kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis pareikštų savo nuomonę. Todėl, jeigu nacionalinio teismo pateikti klausimai yra susiję su Bendrijos teisės normos galiojimu, Teisingumo Teismas iš esmės privalo priimti sprendimą (minėto sprendimo *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* 34 punktą bei jame nurodyta teismo praktiką).

32 Teisingumo Teismas gali atsisakyti pareikšti savo nuomonę dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik kai, be kita ko, yra akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašomas Bendrijos teisės normos išaiškinimas arba jos galiojimo įvertinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku ar kai problema yra hipotetinė (minėto sprendimo *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* 35 punktą bei jame nurodyta teismo praktiką).

- 33 Šioje byloje iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ieškovai pagrindinėje byloje *High Court of Justice* pateikė ieškinį dėl teisėtumo kontrolės, siekdami užginčyti Direktyvos 2005/35 perkėlimą Jungtinėje Karalystėje, ir kad jie gali tokį ieškinį pareikšti, net jei jo pateikimo dieną dar nebuvo pasibaigęs šios direktyvos perkėlimo į vidaus teisę terminas ir nebuvo priimta jokia šią direktyvą perkelianti nacionalinė priemonė.
- 34 Be to, Teisingumo Teisme neginčijama, kad pateikti klausimai yra būtini sprendimui pagrindinėje byloje priimti, nes direktyvą į Jungtinės Karalystės vidaus teisės sistemą perkelti skirtų nacionalinių priemonių priėmimas gali būti siejamas su sąlyga, kad ši direktyva būtų galiojanti (žr. minėto sprendimo *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* 37 punktą).
- 35 Taigi akivaizdžiai neatrodo, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašomas Direktyvos 2005/35 įvertinimas būtų visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku ar kad problema būtų hipotetinė.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo, antrojo ir trečiojo klausimų

- 36 Pirmaisiais trim klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo įvertinti Direktyvos 2005/35 4 ir 5 straipsnių galiojimą atsižvelgiant į Marpol konvencijos 73/78 I priedo 9 taisyklę bei 11 taisyklės b punktą ir šios konvencijos II priedo 5 taisyklę ir 6 taisyklės b punktą, taip pat atsižvelgiant į

Montego Bėjaus konvencijos nuostatas, kurios nustato konkrečias sąlygas, kuriomis pakrančių valstybės įgyvendina tam tikras jų teises įvairiose jūros zonose.

- 37 Ieškovai pagrindinėje byloje bei Graikijos, Kipro ir Maltos vyriausybės teigia, kad Direktyvos 2005/35 4 ir 5 straipsniai dėl kelių aspektų neatitinka nei Marpol konvencijos 73/78, nei Montego Bėjaus konvencijos. Būtent, numatydami atsakomybę nusi-
kalstamo nerūpestingumo atveju, šie straipsniai įtvirtina atsakomybės už atsitikti-
nius išmetimus tvarką, kuri yra griežtesnė nei numatytoji Marpol konvencijos 73/78
4 straipsnyje, skaitomame kartu su šios konvencijos I priedo 9 taisykle ir 11 taisyklės
b punktu bei jos II priedo 5 taisykle ir 6 taisyklės b punktu.
- 38 Šiuo atžvilgiu ieškovai pagrindinėje byloje ir minėtos vyriausybės remiasi prielaida,
kad Direktyvos 2005/35 teisėtumas gali būti vertinamas atsižvelgiant į Montego
Bėjaus konvenciją, nes Bendrija yra šios konvencijos šalis, o ši konvencija yra
Bendrijos teisės sistemos sudėtinė dalis.
- 39 Jų teigimu, minėtos direktyvos teisėtumas taip pat gali būti vertinamas atsižvelgiant
į Marpol konvenciją 73/78. Iš tikrųjų Montego Bėjaus konvencija apibrėžia ir regla-
mentuoja susitariančiųjų šalių kompetencijos imtis veiksmų atviroje jūroje, išskirti-
nėje ekonominėje zonoje ir tarptautiniuose sąsiauriuose apimtį. Taigi Bendrija neturi
kompetencijos priimti teisės aktų, taikomų teršalų išmetimams iš laivų, plaukiojančių
ne su vienos iš valstybių narių vėliava, nebent Montego Bėjaus konvencija pripažintų
Bendrijos teisę priimti tokius teisės aktus. Tačiau pagal šią konvenciją susitariančio-
sios šalys turi teisę priimti tik teisės aktus, įgyvendinančius tokiose zonose tarptau-
tines normas ir standartus, t. y. šiuo atveju, Marpol konvencijos 73/78 nuostatas. Ši
kompetencija atviros jūros atžvilgiu yra konkrečiai įvardyta Montego Bėjaus konven-
cijos 211 straipsnio 1 ir 2 dalyse, tarptautinių sąsiaurių atžvilgiu – šios konvencijos
42 straipsnio 1 dalies b punkte ir 45 straipsnyje, o išskirtinės ekonominės zonos
atžvilgiu – 211 straipsnio 5 dalyje. Tas pats galioja teritoriniams vandenims pagal
Montego Bėjaus konvencijos 2 straipsnio 3 dalį.

40 Ieškovai pagrindinėje byloje priduria, kad Direktyvos 2005/35 teisėtumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į Marpol konvenciją 73/78 ir dėl to, kad šia direktyva Bendrijos teisės aktų leidėjas siekia perkelti šią konvenciją į Bendrijos teisę.

41 Be to, jūrų transportas – tai sritis, kurioje Bendrija atlieka reguliuotojos funkciją įgyvendinant valstybių narių tarptautinius įsipareigojimus. Situacija yra analogiška tai, kuri egzistavo pagal 1947 m. spalio 30 d. Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – 1947 m. GATT), prieš priimant Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartį, kai Bendrija, netapdama pirmojo iš šių susitarimų šalimi, dėl savo veiklos vykdančią bendrąją prekybos politiką perėmė iš valstybių narių jų įsipareigojimus. Taip 1947 m. GATT reglamentuojamos sritys atsidūrė Bendrijos kompetencijoje, o šio susitarimo nuostatos Bendrijai tapo privalomos.

Teisingumo Teismo vertinimas

42 Iš EB 300 straipsnio 7 dalies matyti, jog Bendrijos institucijoms yra privalomi Bendrijos sudaryti susitarimai ir todėl šie susitarimai turi viršenybę Bendrijos antrinės teisės aktų atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 1996 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-61/94, Rink. p. I-3989, 52 punktą ir 2006 m. sausio 12 d. Sprendimo *Algemene Scheeps Agentuur Dordrecht*, C-311/04, Rink. p. I-609, 25 punktą).

43 Iš to išplaukia, kad Bendrijos antrinės teisės akto galiojimas gali būti paveiktas dėl jo nesuderinamumo su tokiomis tarptautinės teisės normomis. Kai šiuo negaliojimu remiamasi nacionaliniame teisme, Teisingumo Teismas pagal EB 234 straipsnį

patikrina atitinkamo Bendrijos teisės akto galiojimą visų tarptautinės teisės normų atžvilgiu, nepažeisdamas dviejų sąlygų.

44 Pirma, Bendrijai šios normos turi būti privalomos (žr. 1972 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *International Fruit Company ir kt.*, 21/72–24/72, Rink. p. 1219, 7 punktą).

45 Antra, Teisingumo Teismas gali nagrinėti tam tikro Bendrijos teisės akto galiojimą tarptautinės sutarties atžvilgiu tik tuo atveju, kai tam neprieštarauja šios sutarties pobūdis ir bendra struktūra ir kai jos nuostatų turinys yra besąlygiškas ir pakankamai tikslus (be kita ko, šiuo klausimu žr. 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *IATA ir ELFAA*, C-344/04, Rink. p. I-403, 39 punktą).

46 Taigi reikia išnagrinėti, ar šios dvi sąlygos yra įvykdytos Marpol konvencijos 73/78 ir Montego Bėjaus konvencijos atvejais.

47 Pirma, kalbant apie Marpol konvenciją 73/78, reikia pastebėti, kad Bendrija nėra jos susitariančioji šalis.

48 Be to, kaip jau nusprendė Teisingumo Teismas, neatrodo, kad pagal EB sutartį Bendrija būtų perėmusi įgaliojimus, kuriuos anksčiau vykdė valstybės narės Marpol konvencijos 73/78 taikymo srityje ir kad pastarosios nuostatos Bendrijai būtų privalomos (1994 m. liepos 14 d. Sprendimo *Peralta*, C-379/92, Rink. p. I-3453, 16 punktas). Taigi šiuo atžvilgiu Marpol konvencija 73/78 skiriasi nuo 1947 m. GATT, kurio kontekste Bendrija laipsniškai perėmė įgaliojimus, kuriuos anksčiau vykdė valstybės narės, todėl iš šio susitarimo išplaukiantys įsipareigojimai tapo jai privalomi (be kita ko, šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *International Fruit Company ir kt.* 10–18 punktus). Taigi ši teismo praktika, susijusi su 1947 m. GATT, netaikoma Marpol konvencijos 73/78 atveju.

- 49 Tiesa, kad visos Bendrijos valstybės narės yra Marpol konvencijos 73/78 susitariančiosios šalys. Tačiau, kadangi anksčiau valstybių narių vykdyti įgaliojimai Bendrijai visuotinai perleisti nebuvo, vien dėl to, kad šios valstybės yra Marpol konvencijos 73/78 susitariančiosios šalys, Bendrijai negali būti privalomos šioje konvencijoje įtvirtintos normos, kurių ji pati nepatvirtino.
- 50 Kadangi Bendrijai Marpol konvencija 73/78 nėra privaloma, vien tos aplinkybės, kad Direktyva 2005/35 siekiama į Bendrijos teisę įtraukti šioje konvencijoje numatytas tam tikras normas, irgi nepakanka, jog Teisingumo Teismas turėtų tikrinti šios direktyvos teisėtumą minėtos konvencijos atžvilgiu.
- 51 Beje, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, įgyvendindama savo įgaliojimus Bendrija privalo laikytis tarptautinės teisės, įskaitant tarptautinių konvencijų nuostatas, jeigu jomis kodifikuojamos bendrosios tarptautinės teisės paprotinės normos (šiuo klausimu žr. 1992 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Poulsen ir Diva Navigation*, C-286/90, Rink. p. I-6019, 9 ir 10 punktus; 1993 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Mondiet*, C-405/92, Rink. p. I-6133, 13–15 punktus ir 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, Rink. p. I-3655, 45 punktą). Tačiau neatrodo, kad Marpol konvencijos 73/78 I priedo 9 taisyklė bei 11 taisyklės b punktas ir šios konvencijos II priedo 5 taisyklė ir 6 taisyklės b punktas įtvirtintų bendrosios tarptautinės teisės paprotines normas.
- 52 Tokiomis sąlygomis reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2005/35 galiojimas negali būti vertinamas Marpol konvencijos 73/78 atžvilgiu, nors ji yra privaloma valstybėms narėms. Vis dėlto pastaroji aplinkybė gali turėti padarinių Montego Bėjaus konvencijos ir antrinės teisės nuostatų, patenkančių į Marpol konvencijos 73/78 taikymo sritį, aiškinimui. Iš tikrųjų, atsižvelgiant į paprotinį sąžiningumo principą, kuris būdingas bendrajai tarptautinei teisei, ir į EB 10 straipsnį, Teisingumo Teismas šias nuostatas turi aiškinti atsižvelgdamas į Marpol konvenciją 73/78.

- 53 Antra, kalbant apie Montego Bėjaus konvenciją, Bendrija ją pasirašė ir patvirtino Sprendimu 98/392, o tai reiškia, kad Bendrijai ji privaloma, nes šios konvencijos nuostatos nuo šiol yra sudėtinė Bendrijos teisinės sistemos dalis (žr. 2006 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-459/03, Rink. p. I-4635, 82 punktą).
- 54 Taigi reikia patikrinti, ar Montego Bėjaus konvencijos pobūdis ir bendra struktūra, išplaukiantys iš pastarosios tikslo, preambulės ir teksto, neprieštarauja tam, kad Bendrijos teisės aktų galiojimas būtų nagrinėjamas atsižvelgiant į šios konvencijos nuostatas.
- 55 Montego Bėjaus konvencijos pagrindinis tikslas yra kodifikuoti, patikslinti ir plėtoti bendrosios tarptautinės teisės normas, susijusias su taikiu tarptautinės bendruomenės bendradarbiavimu tyrinėjant, naudojant ir eksploatuojant jūrų erdvę.
- 56 Šiuo tikslu, remiantis šios konvencijos preambule, susitariančiosios šalys ją sudarydamos siekė nustatyti jūrų ir vandenynų teisinį režimą, kuris palengvintų tarptautinę laivybą, atsižvelgtų į visos žmonijos interesus ir poreikius, ypač į besivystančių valstybių ypatingus interesus ir poreikius, ir prisidėtų prie taikos, saugumo, bendradarbiavimo bei draugiškų santykių su visomis valstybėmis stiprinimo.
- 57 Šiuo atžvilgiu Montego Bėjaus konvencija nustato šiuos teisinius statusus: teritorinės jūros (2–33 straipsniai), tarptautinei laivybai naudojamų sąsiaurių vandenų (34–45 straipsniai), salynų vandenų (46–54 straipsniai), išskirtinės ekonominės zonos (55–75 straipsniai), kontinentinio šelfo (76–85 straipsniai) ir atviros jūros (86–120 straipsniai).
- 58 Visos šios jūros erdvės atžvilgiu šia konvencija siekiama nustatyti teisingą pusiausvyrą tarp valstybių, turinčių pakrančių valstybės statusą, interesų ir valstybių, su kurių

vėliava plaukioja laivai, interesų, kurie gali tarpusavyje prieštarauti. Šiuo atžvilgiu susitariančiosios šalys numato, kaip matyti ir iš daugelio šios konvencijos nuostatų, kaip antai jos 2 straipsnio, 33 straipsnio, 34 straipsnio 2 dalies, 56 ar 89 straipsnių, nustatyti jų atitinkamų suverenių teisių materialinius ir teritorinius apribojimus.

59 Tačiau privatus asmenys iš esmės nesinaudoja autonominėmis teisėmis ir laisvėmis pagal Montego Bėjaus konvenciją. Be kita ko, jie gali naudotis laivybos laisve, tik jeigu įrodo glaudų ryšį tarp jų laivo ir valstybės, kuri jam suteikė nacionalinę priklausomybę ir yra jo vėliavos valstybė. Šis ryšys turi būti įrodomas pagal tokios valstybės vidaus teisę. Šios konvencijos 91 straipsnyje nurodyta, jog kiekviena valstybė nustato sąlygas, kuriomis suteikia savo nacionalinę priklausomybę laivams, registruoja laivus savo teritorijoje ir suteikia teisę plaukioti su savo vėliava, o šią valstybę ir šiuos laivus turi sieti tikri ryšiai. Pagal Montego Bėjaus konvencijos 92 straipsnio 1 dalį laivai plaukioja tik su vienos valstybės vėliava ir jie negali keisti vėliavos kelionės arba sustojimo uoste metu, išskyrus tuos atvejus, kai iš tikrųjų pasikeičia laivo nuosavybės teisė arba jo registras.

60 Jeigu laivas nepriklauso tam tikrai valstybei, nei jis, nei jame esantys asmenys negali naudotis laivybos laisve. Šiuo atžvilgiu Montego Bėjaus konvencijos 110 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad karo laivas, sutikęs atviroje jūroje užsienio laivą, turi teisę atlikti tokio laivo apžiūrą, jei yra rimtas pagrindas įtarti, kad laivas neturi nacionalinės priklausomybės.

61 Beje, iš tam tikrų Montego Bėjaus konvencijos nuostatų, kaip antai jos 17 straipsnio, 110 straipsnio 3 dalies ir 111 straipsnio 8 dalies, matyti, kad teisės lyg ir suteikiamos laivams. Tačiau iš jų neišplaukia, kad šios teisės būtų suteikiamos su šiais laivais susijusiems asmenims, pavyzdžiui, jų savininkams, nes teisinis tarptautinis laivo statusas priklauso nuo vėliavos valstybės, o ne nuo laivo priklausomybės tam tikriems fiziniams ar juridiniams asmenims.

- 62 Be to, būtent valstybė, su kurios vėliava plaukioja laivai, pagal šią konvenciją imasi tinkamų priemonių, kad būtų užtikrintas saugumas jūroje ir apsaugoti kitų valstybių interesai. Ši valstybė kitų valstybių narių atžvilgiu gali būti įpareigota atsakyti už pažeidimus, padarytus laivų, plaukiojančių su jos vėliava jūrų erdvėje, į kurią suverenas teises turi pastarosios valstybės, jeigu šie pažeidimai kyla dėl valstybės, su kurios vėliava plaukioja laivai, įsipareigojimų neįvykdymo.
- 63 Pirmiau pateiktos analizės nepaneigia ta aplinkybė, kad Montego Bėjaus konvencijos XI dalis fizinius ir juridinius asmenis sieja su jūrų dugno ir jo gelmių tyrinėjimu, naudojimu ir eksploatavimu už nacionalinės jurisdikcijos ribų, nes ši byla visiškai nesusijusi su šios XI dalies nuostatomis.
- 64 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Montego Bėjaus konvencija nenustato taisyklių, skirtų tiesiogiai ir besąlygiškai taikyti privatiems asmenims ir suteikti jiems teisių ar laisvių, kuriomis būtų galima remtis prieš valstybes, nepaisant valstybės, su kurios vėliava plaukioja laivas, požiūrio.
- 65 Iš to išplaukia, jog Montego Bėjaus konvencijos pobūdis ir bendra struktūra prieštarauja tam, kad Teisingumo Teismas vertintų Bendrijos teisės akto galiojimą šios konvencijos atžvilgiu.
- 66 Todėl į pirmuosius tris klausimus reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 2005/35 galiojimas negali būti vertinamas:

— nei Marpol konvencijos 73/78 atžvilgiu,

— nei Montego Bėjaus konvencijos atžvilgiu.

Dėl ketvirtojo klausimo

67 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2005/35 straipsnis yra negaliojantis dėl to, kad jame pavartojus sąvoką „nusikalstamas nerūpestingumas“ jis pažeidžia bendrąjį teisinio saugumo principą.

68 Ieškovai pagrindinėje byloje ir Graikijos vyriausybė teigia, kad Direktyvos 2005/35 4 straipsnis pažeidžia bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris reikalauja, jog teisės aktai būtų aiškūs ir tikslūs tam, kad teisės subjektai galėtų nedviprasmiškai žinoti savo teises ir pareigas. Iš tikrųjų ši nuostata nustato atsakomybę asmenims už teršiančių medžiagų išmetimą remiantis nusikalstamo nerūpestingumo kriterijumi, kuris Direktyvoje 2005/35 visiškai neapibrėžtas ir todėl neaiškus. Taigi atitinkami asmenys negali žinoti, kiek griežti yra jiems taikomi teisės aktai.

Teisingumo Teismo vertinimas

69 Bendrasis teisinio saugumo principas yra pagrindinis Bendrijos teisės principas, kuris, be kita ko, reikalauja, jog teisės aktai būtų aiškūs ir tikslūs tam, kad teisės subjektai galėtų nedviprasmiškai žinoti savo teises ir pareigas bei atitinkamai elgtis (žr. 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-110/03, Rink. p. I-2801, 30 punktą bei minėto sprendimo *IATA ir ELFAA* 68 punktą).

- 70 Be to, įpareigodamas valstybes nares tam tikrus veiksmus pripažinti pažeidimais ir už juos nubausti, Direktyvos 2005/35 4 straipsnis, skaitomas kartu su 8 straipsniu, taip pat neturi pažeisti nusikaltimo ir baudmės teisėtumo principo (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kuris yra vienas iš bendrųjų teisės principų, grindžiamų valstybėms narėms bendromis konstitucinėmis tradicijomis (2007 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Rink. p. I-3633, 49 punktą), ir kuris yra konkreti bendrojo teisinio saugumo principo išraiška.
- 71 Nusikaltimo ir baudmės teisėtumo principas reikalauja, kad Bendrijos teisės aktai aiškiai apibrėžtų pažeidimus ir už juos taikomas bausmes. Ši sąlyga įvykdoma, jei teisės subjektas iš atitinkamos nuostatos formuluotės ir prireikus iš teismų pateikto išaiškinimo gali žinoti, kurie veiksmai ir neveikimas užtraukia baudžiamąją atsakomybę (žr., be kita ko, minėto sprendimo *Advocaten voor de Wereld* 50 punktą ir 2000 m. birželio 22 d. Europos žmogaus teisių teismo sprendimo *Coëme ir kt. prieš Belgiją*, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-VII, 145 §).
- 72 Tiesa, kad Direktyvos 2005/35 4 straipsnis, skaitomas kartu su 8 straipsniu, įpareigoja valstybes nares bausti už teršiančių medžiagų išmetimą, jeigu tai padaroma „tyčia, dėl nusikalstamo pasitikėjimo ar nusikalstamo nerūpestingumo“, nors šios sąvokos ir neapibrėžtos.
- 73 Vis dėlto visų pirma svarbu pabrėžti, kad šios skirtingos sąvokos, būtent pateiktuose klausimuose nurodyta sąvoka „nusikalstamas nerūpestingumas“, atitinka atsakomybės atsiradimo kriterijus, taikomus neapibrėžtam skaičiui situacijų, kurių iš anksto numatyti neįmanoma, o ne konkreitiems veiksams, kurie gali būti detalizuojami Bendrijos teisės ar nacionalinės teisės akte.
- 74 Taip pat reikia konstatuoti, kad šios sąvokos yra visiškai integruotos ir vartojamos atitinkamų valstybių narių teisės sistemose.

- 75 Be kita ko, visose šiose sistemose egzistuoja nerūpestingumo sąvoka, kuri apima netyčinius veiksmus ar neveikimą, kuriais atsakingas asmuo pažeidžia savo rūpestingumo pareigą.
- 76 Be to, kaip tai numato daugelis nacionalinės teisės sistemų, „nusikalstamo“ nerūpestingumo sąvoka gali apimti tik akivaizdų tokios rūpestingumo pareigos pažeidimą.
- 77 Šiomis aplinkybėmis sąvoka „nusikalstamas nerūpestingumas“ Direktyvos 2005/35 4 straipsnio prasme turi būti suprantama kaip apimanti netyčinius veiksmus ar neveikimą, kuriais atsakingas asmuo akivaizdžiai pažeidžia rūpestingumo pareigą, kurią jis turėjo ir galėjo įvykdyti atsižvelgiant į jo savybes, žinias, gebėjimus ir konkrečią padėtį.
- 78 Galiausiai pagal EB 249 straipsnį valstybės narės turi perkelti Direktyvą 2005/35 į jų atitinkamas teises sistemas. Taigi šios direktyvos 4 straipsnyje numatytų pažeidimų apibrėžimas ir už juos taikomos sankcijos yra nustatyti valstybių narių priimtose normose.
- 79 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, Direktyvos 2005/35 4 straipsnis, skaitomas kartu su 8 straipsniu, nepažeidžia bendrojo teisinio saugumo principo, įpareigodamas valstybes nares bausti už laivų įvykdytą teršiančių medžiagų išmetimą dėl „nusikalstamo nerūpestingumo“ ir neapibrėždamas šios sąvokos.
- 80 Iš to išplaukia, jog išnagrinėjus ketvirtąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 2005/35 4 straipsnio galiojimą bendrojo teisinio saugumo principo atžvilgiu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

81 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo galiojimas negali būti vertinamas:

— nei 1973 m. lapkričio 2 d. Londone pasirašytos tarptautinės konvencijos dėl teršimo iš laivų prevencijos, papildytos 1978 m. vasario 17 d. protokolu, atžvilgiu,

— nei 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėje pasirašytos Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos atžvilgiu.

2. Išnagrinėjus ketvirtąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 2005/35 4 straipsnio galiojimą bendrojo teisinio saugumo principo atžvilgiu.

Parašai.